

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, КРИМІНАЛІСТИКИ
ТА ЕКСПЕРТОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТ № 6**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни Кримінальний процес
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
081 Право (правозастосування)

за темою – Провадження за нововиявленими обставинами

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7.

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6. Протокол від 21.08.2023 року № 7.

Розробники:

Доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Соловйова О.Є.

Доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Вінчук В.В.

Викладач кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС Дорошенко Ю.К.

Рецензенти:

Голова Київського районного суду м. Харкова, доктор юридичних наук, доцент Шаренко С.Л.

Декан факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук, доцент Романюк В.В.

План лекції

Вступ

1. Підстави для здійснення провадження за нововиявленими обставинами.
2. Суб'єкти, порядок та строки звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.
3. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.
4. Розгляд справ за нововиявленими обставинами.
5. Результати розгляду справ за нововиявленими обставинами

Висновки

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254/96 // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково – практичний коментар : у 2томах. Т.2/ К82 Є.М.Блажківський, Ю.М. Грошевий, Ю.М.Дьомін та ін. , за заг. Ред В.Я.Тацій, В.П.Пшонки, А.В.Портнова – Х.: Право, 2012.-664с.
3. Молдован А.В. Кримінальний процес України [текст]: навч.посіб./ М75 А.В.Молдован, С.М.Мельник – К.: Центр учбової літератури, 2013 – 368с.
4. Закон України „Про судоустрій та статус суддів” від 7 липня 2010 року // Офіційний вісник України від 30.07.2010 - 2010 р., / № 55/1 /, стор. 7, ст. 1900.
5. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц, та ін.; за ред. В. Я. Тацій, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – 824 с.
6. Кримінальний процес : підручник / за ред. Ю. М. Грошевого та О. В. Капліної. - Х.: Право, 2010. - 608 с.

Додаткова

1. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: Навч. посібник. - К: Істина, 2005.- 456 с.
2. Лобойко Л.Н. Уголовно-процессуальное право: учеб. пособие / Л.Н. Лобойко. – Х. : Одиссей, 2007. – 672 с.
3. Омеляненко Г. Поняття, суть і форми перегляду вироків, постанов, ухвал суду в кримінальних справах // Право України. - 2003. - № 10.

4. Татаров О.Ю. Встановлення нововиявлених обставин вчинення злочину // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. 2007. Спец. вип. № 2. У 4 ч. Ч. 1 : Проблеми вдосконалення оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у напрямку боротьби з організованою злочинністю.- Луганськ: Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007.- С.140-144.
5. Фідря Ю.О. Деякі особливості перегляду судових рішень в порядку виключного провадження // Бюлетень Міністерства юстиції України.- 2008.- № 5.-С. 85-93.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://mvs.gov.ua> - офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
4. <http://www.scourt.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
5. <http://sc.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.
6. <http://www.gp.gov.ua> - офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
7. <http://www.minjust.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в Україні.

Текст лекції

Вступ

Судові рішення у кримінальних провадженнях (вироки , ухвали), що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок перегляду цих рішень регламентований нормами, які зосереджені у **главі 34 КПК (ст.459-467)**.

Нововиявленими є обставини, які встановлені розслідуванням або вирокі суду, що набрав законної сили і викладені у заяві учасників процесу юридичні факти, які знаходяться в органічному зв'язку з елементами

предмету доказування у кримінальній справі і спростовують їх через попередню невідомість та істотність висновків, що містяться у вирокі, ухвалі, як такі, що не відповідають об'єктивній дійсності.

Можливість перегляду судових рішень, що набрали законної сили, є суттєвою гарантією справедливості і законності судових рішень, захисту особи від незаконного засудження.

1. Підстави для здійснення провадження за нововиявленими обставинами.

Згідно із ч.2 ст.459 КПК нововиявленими обставинами визнаються:

1) штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу, висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок;

2) зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження;

3) скасування судового рішення, яке стало підставою для прийняття вироку чи ухвали, що належить переглянути;

4) визнання Конституційним Судом України неконституційності закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом.

5) інші обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при винесенні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути.

Обставини, передбачені у **частині 2 і 3 ст.459 КПК** повинні бути встановлені вироком суду, що набрав законної сили, а при неможливості ухвалення вироку - підтверджені матеріалами розслідування.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в разі прийняття нових законів, інших нормативно-правових актів, якими скасовані

закони та інші нормативно-правові акти, що діяли на час здійснення провадження, не допускається.

2. Суб'єкти, порядок та строки звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Суб'єктами, які мають право на звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, є не усі учасники кримінального процесу, а тільки ті, що брали участь у розгляді справи, рішення по якій оскаржується.

Ст.460 КПК передбачає, що особи, які брали участь у судовому провадженні, мають право подати заяву про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили.

Порядок подання заяви

Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин.

Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами у разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення, подається до суду тієї інстанції, суддею якого він був.

Строки звернення

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами може бути подано протягом **трьох місяців** після того, як особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини.

Перегляд за нововиявленими обставинами виправдувального вироку допускається лише протягом передбачених законом **строків давності** притягнення до кримінальної відповідальності.

За наявності обставин, які підтверджують вчинення особою більш тяжкого кримінального правопорушення, ніж той, за який вона була засуджена, судові рішення може бути переглянуто за нововиявленими

обставинами протягом **строку давності** притягнення до кримінальної відповідальності за більш тяжке кримінальне правопорушення.

За наявності обставин, які підтверджують **невинуватість** засудженого або вчинення ним менш тяжкого кримінального правопорушення, перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами **строками необмежено**.

3.Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

У заяві зазначаються:

- 1) найменування суду, до якого подається заява про перегляд;
- 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштова адреса особи, яка подає заяву, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;
- 3) судові рішення, про перегляд якого за нововиявленими обставинами подається заява;
- 4) обставини, що могли вплинути на судові рішення, але не були відомі та не могли бути відомі суду та особі, яка звертається із заявою, під час судового розгляду;
- 5) обґрунтування з посиланням на обставини, що підтверджують наявність нововиявлених обставин, та зміст вимог особи, яка подає заяву до суду;
- 6) перелік документів та інших матеріалів, які додаються.

Заява підписується особою, яка її подає. Якщо заяву подає захисник, представник потерпілого, то до неї додаються оформлені належним чином документи, що підтверджують його повноваження відповідно до вимог КПК.

До заяви додаються копії заяви в кількості, необхідній для їх надіслання сторонам та іншим учасникам судового провадження. Цей обов'язок не поширюється на особу, яка тримається під вартою.

Особа, яка подає заяву, має право додати до неї документи або їхні копії, що мають значення для кримінального провадження і не були відомі на час ухвалення судового рішення.

4.Розгляд справ за нововиявленими обставинами.

Відповідно до **ст. 464 КПК** заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, що надійшла до суду, передається в порядку черговості судді суду. У розгляді заяви та перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами не має права брати участь суддя, який брав участь в ухваленні судового рішення, про перегляд якого ставиться питання.

Не пізніше наступного дня після надходження заяви до суду суддя перевіряє її відповідність необхідним вимогам і вирішує питання про відкриття кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

Відкривши кримінальне провадження за нововиявленими обставинами, суддя надсилає учасникам копії ухвали про відкриття провадження, заяви про перегляд і призначає дату, час та місце судового засідання, про що повідомляє зазначених осіб.

Особа, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, має право відмовитися від заяви до початку судового розгляду. У разі прийняття відмови від заяви суд закриває кримінальне провадження за нововиявленими обставинами, про що постановляє ухвалу.

Особа, яка відмовилася від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, не має права повторно звертатися до суду із такою ж заявою з тих самих підстав.

Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами розглядається судом протягом **двох місяців** після її надходження в суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд.

Учасники судового провадження повідомляються про дату, час та місце розгляду заяви. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним

чином повідомлені, не перешкоджає розгляду заяви і перегляду судового рішення.

Суд своєю ухвалою має право **зупинити виконання** судового рішення, яке переглядається за нововиявленими обставинами, до закінчення перегляду.

Суд має право не досліджувати докази щодо обставин, що встановлені в судовому рішенні, яке переглядається за нововиявленими обставинами, якщо вони не оспорюються.

5.Результати розгляду справ за нововиявленими обставинами

Відповідно **ст.467 КПК** суд, який розглядає справу за нововиявленими обставинами, має право:

- скасувати вирок чи ухвалу і ухвалити новий вирок чи постановити ухвалу;
- залишити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення

При ухваленні нового судового рішення суд користується повноваженнями суду відповідної інстанції.

Порядок ухвалення і проголошення судового рішення за наслідками провадження за нововиявленими обставинами, видачі і направлення його копії визначено **ст.ст.374-376 КПК**.

Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами може бути оскаржено в порядку , передбаченому КПК для оскарження судових рішень суду відповідної інстанції.

З набиранням законної сили новим судовим рішенням втрачають законну силу судові рішення інших судів у цьому кримінальному провадженні.

Висновки.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами реалізує конституційні засади доступу до правосуддя і можливості оскарження судових рішень будь-яким учасником кримінального провадження. При перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами важливо не порушувати балансу між можливістю переглянути судові рішення за нововиявленими обставинами і принципом юридичної визначеності, який є складовою верховенства права. Принцип юридичної визначеності вимагає, серед іншого, якщо суди остаточно вирішили питання, їхнє рішення не повинне братися під сумнів. Юридична визначеність передбачає повагу до принципу остаточності рішень. Цей принцип наголошує, що жодна із сторін не повинна вимагати перегляду остаточного і обов'язкового судового рішення лише з метою повторного слухання та ухвалення нового рішення у справі. Відхилення від цього принципу можна виправдати лише наявністю обставин суттєвого і непереборного характеру. Європейський суд з прав людини допускає можливість судового перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, але лише в межах, що не порушують принципу юридичної визначеності, коли представлені факти, які не були відомі суду при постановленні рішення, що оскаржується.